HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]במופלא שבב"ד הכתוב מדבר [1]ממך זה יועץ וכן הוא אומר [2]ממך יצא חושב על ה' רעה יועץ בליעל דבר זו הלכה למשפט זה הדין בין דם לדם בין דם נדה דם לידה דם זיבה בין דין לדין בין דיני נפשות דיני ממונות דיני מכות בין נגע לנגע בין נגעי אדם נגעי בתים נגעי בגדים דברי אלו החרמים והערכין וההקדשות ריבות זו השקאת סוטה ועריפת עגלה וטהרת מצורע בשעריך זו לקט שכחה ופאה וקמת מב"ד ועלית (א)מלמד שבית המקדש גבוה מא"י וא"י גבוה מכל הארצות אל המקום (ב)[ב]מלמד שהמקום גורם בשלמא בית המקדש גבוה מא"י דכתיב ועלית אלא א"י גבוה מכל הארצות מנא ליה דכתיב [3]לכן הנה ימים באים נאם ה' [ג](לא יאמר) חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם וישבו על אדמתם תנו רבנן [ג]זקן ממרא אינו חייב אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת דברי ר"מ רבי יהודה אומר על דבר שעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ר"ש אומר אפילו דקדוק אחד מדקדוקי סופרים מאי טעמא דר"מ (ז)גמר דבר דבר כתיב הכא [1]כי יפלא ממך דבר למשפט וכתיב התם [4]ונעלם דבר מעיני הקהל מה להלן דבר שחייב על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כאן דבר שחייב על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ור' יהודה [5]על פי התורה אשר יורוך עד דאיכא תורה ויורוך ור"ש [6]אשר יגידו לך מן המקום ההוא אפילו כל דהו א"ל רב הונא בר חיננא לרבא תרגמא לי להא מתניתא אליבא דר"מ א"ל רבא לרב פפא פוק תרגמא ליה כי יפלא במופלא שבב"ד הכתוב מדבר ממך זה יועץ (ה)שיודע לעבר שנים ולקבוע חדשים (ו)כדתנן [ד]הן העידו שמעברים את השנה כל אדר שהיו אומרים עד הפורים דאי להאי גיסא קא שרי חמץ בפסח ואי להאי גיסא קא שרי חמץ בפסח דבר זה הלכה זו הלכות אחד עשר דאיתמר [ז]עשירי ר' יוחנן אמר עשירי כתשיעי ור"ש בן לקיש אמר עשירי כאחד עשר רבי יוחנן אמר עשירי כתשיעי מה תשיעי בעי שימור [ה]אף עשירי בעי שימור ר"ל אמר עשירי כאחד עשר מה אחד עשר לא בעי שימור אף עשירי לא בעי שימור משפט זה הדין [א]

דין

גמ' במופלא שבב"ד. במומחה לב"ד למעוטי תלמיד: **ממך זה יועץ.** שנחלק בעיבור השנה הקרוי סוד ועצה כדמפרש לקמן: **וכן הוא אומר.** דגבי יועץ כתוב ממך: **זו הלכה למשה מסיני.** שאף עליה הוא נהרג: **למשפט זה הדין.** אם נחלק בדבר הלמד בדין ג"ש גם הוא נהרג דאילו דין ממש כתיב להדיא בין דין לדין: **בין דם נדה דם לידה כו'.** שנחלקו בדם נדה או בדם לידה או בדם זיבה: **ובין נגע לנגע.** שנחלקו בנגעי אדם או בנגעי בגדים: **דברי ריבות.** ה"ל למכתב דבר ריב וכתיב דברי ריבות לרבות חרמין וערכין והקדשות שהן באין וחלים ע"י דיבור הפה: **זו השקאת סוטה.** שהיא על ידי ריב שבינה ובין בעלה: **ועריפת העגלה.** שהחלל נהרג ע"י מריבה: **וטהרת מצורע.** שאף נגעים ע"י ריב של לשון הרע הם באים: **זה לקט שכחה ופאה.** שהן לעניים שכתוב בהן ואכלו בשעריך(ח): **וקמת מבית דין.** מדכתיב וקמת מכלל דביושבין עסקינן והיינו ב"ד שיושבין במקום הקבוע להם עד עת האוכל ושם באין כל הצריכין לדין ולהוראה בכל עיר ועיר ואזהר רחמנא לב"ד של אותה העיר שהמחלוקת ביניהם לילך ולישאל: **מלמד שבית המקדש גבוה מא"י.** וקמת ועלית אל המקום ש"מ אין לך עיר בא"י שאין ירושלים גבוה ממנה: **וא"י גבוה מכל הארצות.** תנא דברייתא קא מסיק למלתיה ולאו מהאי קרא יליף ולקמן מפרש מנלן: **אשר העלה וגו' מכל הארצות אשר הדחתים שם וישבו על אדמתם.** ש"מ דאדמתם גבוה מכל הארצות דכתיב העלה: **מה להלן דבר שחייבים כו'.** כדילפינן בהוריות [ח.]: **תרגמא לי.** להאי מתניתא דלעיל דקתני דמיקטיל אכל הני דחשיב בה הלכה וגזירה שוה וערכים והקדשות וכולהו הנך דתנא בה דתיתוקם כר"מ דאמר אין חייב אלא על דבר שזדונו כרת וכו': **כדתנן הם העידו.** כלומר אי אפלוגתא(ט) דהנך תנאי פליגי זקן ממרא ורבנן: **הם העידו.** ר' יהושע ור' פפיים במס' עדיות: **שמעברין את השנה כל אדר.** ואע"פ שלא נמלכו לעבר קודם הפורים וקראו את המגילה באדר הראשון ואחר כך ראו שהשנה צריכה להתעבר ועברוה: **שהיו אומרים כו'.** לפיכך הוצרכו להעיד כן שהיו שאר חכמים אומרים עד הפורים מעברין ושוב אין מעברין. וטעמא מפרש במס' ר"ה [ז.] דמן הפורים התחילו לדרוש בהלכות הפסח דתניא שואלים בהלכות הפסח קודם לפסח ל' יום וכי מרחק להו לא צייתי לשלוחי ב"ד שכבר שמעו מן הדרשנים לעשות הפסח בסוף ל' ואתי לזלזולי בחמץ: **דאי להאי גיסא.** אם אמרו ב"ד שבלשכת הגזית שמעברים אחר הפורים מעוברת כר' יהושע ור' פפיים והוא אמר אינה מעוברת קא שרי חמץ בפסח: **ואי איפכא.** נמי שרי חמץ בפסח דזדונו כרת: **הלכות אחד עשר.** יום אחרון של י"א שבין נדה לנדה. קיימא לן [נדה עב:] י"א יום שבין נדה לנדה הלכה למשה מסיני משעברו ז' ימי הנדה אינה חוזרת להיות נדה עד שיעברו י"א יום דכל דמים שרואה בהם דם זיבה הם ואם ראתה בהם יום או יומים רצופים שומרת יום ג' ואם פסקה ולא ראתה בו טובלת בו ביום וטהורה ואם ראתה ג' ימים רצופים הויא זבה לקרבן ולטבילת מים חיים. ואפליגו רבי יוחנן ורשב"ל בהלכות יום האחרון: רבי יוחנן אמר הלכה אחת נאמרה בו ר"ל אמר שתי הלכות נאמרו בו ליחלק משלפניו והך פלוגתא בשילהי מסכת נדה ואתמר בתרתי לישני וחד מינייהו נקט הכא: **עשירי רבי יוחנן אמר הרי הוא כתשיעי.** מה הרואה בתשיעי צריכה להיות שומרת עשירי שהרי ראויה בצירוף ג' לזיבה ושמא תראה בעשירי הרי שנים ותחזור ותראה באחד עשר הרי ג' אף הרואה בעשירי צריכה להיות שומרת אחד עשר ואע"פ שעשירי אינו ראוי לצירוף ג' שאין שנים עשר מצטרף עמהם לזיבה דהיכא דלא ראתה ג' רצופין להיות זבה בהנך י"א יום הוי יום שנים עשר תחלת נדה והיינו דקאמר רבי יוחנן התם הלכתא י"א הלכה אחת נאמרה בו ליחלק משלפניו ומאי איהו דלא בעי שימור להיות שומרת שנים עשר נגדו דהא לאו מימי זיבה הוא אבל שוה לשלפניו להיות שימור לראיית עשירי כשם שהעשירי שימור לראיית תשיעי: **ור"ל אמר עשירי כאחד עשר מה אחד עשר לא בעי שימור.** שנים עשר שהרי אין השנים עשר מימי הזיבה אף עשירי לא בעי שימור להיות שומרת י"א דלא נאמרה שומרת יום נגד יום אלא בראויה לצירוף ג' הלכך לר"ל שתי הלכות נאמרו ביום אחד עשר ליחלק משאר ימים שלפניו אחת שאינו צריך שימור ואחת שאין נעשה שימור לראיית עשירי. ואי איפלוג זקן ממרא ורבנן בהלכות אחד עשר כדאיפליגו ר"ל ורבי יוחנן הוי דבר שזדונו כרת על שומרת יום כנגד יום חייב כרת כדכתיב (ויקרא טו) כל ימי זוב טומאתה וגו' ודרשינן [נדה עג.] ימי וכל ימי:

דרב

במופלא שבב"ד. מומחה למעוטי תלמיד ואין זה כשאר מופלא דבכל דוכתין כדפרישית שלהי פרק קמא (דף טז:): **שבית** המקדש גבוה. לאו מכל א"י דהיכא עין עיטם דמידלי מיניה כדאמר באיזהו מקומן (זבחים דף נד:) סבור למבנייה בעין עיטם דמידלי אי נמי כותלי בהמ"ק גבוה מעין עיטם שגובהן ק' אמה: **מלמד** שהמקום גורם. לאפוקי מלאן בבית פאגי והמרה עליהם כדאמרינן לעיל בפרק קמא (שם יד:): **דאי** להאי גיסא קא שרי חמץ בפסח. תימה הא מ"ד עד הפורים מודה דאם עברוה אחר הפורים מעוברת דדוקא בניסן הוא דאמר בפרק קמא (דף יב: ושם) זה ניסן ואין אחר ניסן אבל מאן דאמר עד הפורים מדרבנן בעלמא הוא דאסור כדמפרש בפרק קמא דר"ה (דף ז. ושם) מ"ט דמ"ד עד הפורים כיון דאמר מר שואלין בהלכות הפסח קודם הפסח ל' יום אתי לזלזולי בחמץ וכיון דאם עברוה כ"ע מודו דמעוברת לא קא שרי חמץ בפסח: **ורשב"ל** אומר עשירי באחד עשר. וא"ת ולרשב"ל אי אמר זקן ממרא כרבי יוחנן אמאי מיחייב הרי מחמיר הוא ואין כאן דבר שזדונו כרת וי"ל דמשכחת לה אי נגעה בככר של תרומה וקידש בו את האשה דאי טמא הוא אין בו שוה פרוטה דלא חזי אלא להסקה ואינה מקודשת ואי טהור הוא יש בו שוה פרוטה דחזי לאכילה ומקודשת:

דין

מסורת הש"ס

א) [קידושין סט.] זבחים נד:, **ב)** [לעיל יד: ע"ז ח:], **ג)** [נ"ל ולא יאמרו עוד], **ד)** הוריות ד., **ה)** [חגיגה יד.], **ו)** ר"ה ז. עדיות פ"ז מ"ז, **ז)** נדה עב:, **ח)** [דברים כו], **ט)** בס"א: בפלוגתא,

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' זה הדין דין. נמחק דין שני:

◆

מוסף רש"י

בשלמא בית המקדש גבוה מא"י. דשמעת מינה דהא בא"י משתעי קרא (קדושין סט.). **דכתיב ועלית.** מכל שעריך קרי עלייה ומשם לבית המקדש, מלמד שבית המקדש היה גבוה מכל א"י (זבחים נד:) דכל לגדיה סתם וכתב ועלית (קדושין סט:). **אשר העלה כו' מארץ צפונה.** דהיינו בבל, ומכל הארצות אשר הדחתים שם וכתיב אשר העלה (שם). **שמעברים את השנה כל אדר.** אם ראו ב"ד לאחר הפורים שהשנה צריכה להתעבר מעברין אותה (ר"ה ז.). **שהיו אומרים עד הפורים.** לפי שהיו חכמים אומרים שאין מעברין אא"כ נתיישבו בדבר לפני הפורים, לכך הוזקקו לעדות זו (שם). **עשירי.** אין לו צרוף לזיבה, שאין מצטרף עמו אלא י"א דהוי להו תרי (נדה עב:). **כתשיעי.** דפשיטא לן ביה דבעי שימור אם ראתה בו, דהא ראוי להביאה לידי זבה גמורה (שם). **אף עשירי.** אם התחילה לראות בו, בעי שימור. י"א כנגדו אע"ג דאינה ראויה לבא לידי זבה גמורה (שם).

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פ"ג מהלכות ממרים הלכה ה:

לט ב מיי' שם הלכה ז:

מ ג מיי' שם הלכה ה ופ"ד הלכה א והלכה ב ועיי' שם הכל:

מא ד מיי' פ"ד מהל' קידוש החדש הלכה יג יד:

מב ה מיי' פ"ה מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ח טור י"ד סי' קפג:

◆

תורה אור השלם

1. כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָבָר לַמִּשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לָנֶגַע דִּבְרֵי רִיבֹת בִּשְׁעָרֶיךָ וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: דברים יז ח
2. מִמֵּךְ יָצָא חֹשֵׁב עַל יְיָ רָעָה יֹעֵץ בְּלִיָּעַל: נחום א יא
3. לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם יְיָ וְלֹא יֹאמְרוּ עוֹד חַי יְיָ אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: כִּי אִם חַי יְיָ אֲשֶׁר הֶעֱלָה וַאֲשֶׁר הֵבִיא אֶת זֶרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צָפוֹנָה וּמִכֹּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדַּחְתִּים שָׁם וְיָשְׁבוּ עַל אַדְמָתָם: ירמיהו כג ז-ח
4. וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל וְעָשׂוּ אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁמוּ: ויקרא ד יג
5. עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ וְעַל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לְךָ תַּעֲשֶׂה לֹא תָסוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ יָמִין וּשְׂמֹאל: דברים יז יא
6. וְעָשִׂיתָ עַל פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ מִן הַמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יוֹרוּךָ: דברים יז י